

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF NATIONAL ECONOMY SOCIAL CAPITAL' REGULATION

У статті розглянуто проблему формування організаційно-економічного механізму державного регулювання процесами розвитку соціального капіталу національної економіки (СКНЕ). Його цільове призначення реалізується у ході послідовного розроблення системної сукупності зорієнтованих в просторі та часі, узгоджених за змістом, термінами, виконавцями, забезпечених ресурсами заходів регулятивного впливу органів державного управління. Метою функціонування механізму є формування та використання обмежено доступних нематеріальних активів, які реалізуються за рахунок участі носіїв у мережових взаєминах з метою продукування персонального та колективного добробуту, який сприймається суспільством як отриманий у прийнятний спосіб. Особливості регулювання розвитку СКНЕ досліджено під кутом зору специфіки його розгортання як динамічної сукупності агент-орієнтованих моделей суспільної поведінки.

Ключові слова: соціальний капітал, організаційно-економічний механізм, форми та моделі державного регулювання.

В статье рассмотрена проблема формирования организационно-экономического

механизма государственного регулирования социального капитала национальной экономики (СКНЭ). Цель его функционирования достигается в процессе последовательного развития и реализации совокупности ориентированных в пространстве и времени, согласованных по содержанию, сроками, исполнителями, обеспеченных ресурсами мер регулирующего воздействия органов государственного управления. Целью функционирования механизма выступает формирование и использование ограниченно доступных нематериальных активов, которые реализуются в процессе участия их носителей в сетевых отношениях по обеспечению личного и коллективного благополучия, которое воспринимается обществом как полученное в приемлемый способ. Особенности регулирования СКНЭ исследованы с точки зрения специфики его разворачивания как динамической совокупности агент-ориентированных моделей социального поведения.

Ключевые слова: социальный капитал, организационно-экономический механизм, формы и модели государственного регулирования.

УДК 332.025.12:332.146.2:338.242.42

Кансо Алі

стажист кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності
Центральноукраїнський національний технічний університет

Kanso Ali

Central Ukrainian National
Technical University

The article is devoted to the problem of forming an organizational and economic mechanism for the state regulation of the national economy' social capital (SKNE). The purpose of its operation is achieved in the process of consistent development and implementation of a set of space and time oriented, agreed on content, timing, executors, resourced regulatory measures of public administration. The purpose of the mechanism is to create and use limited intangible assets, which are realized in the process of participation of their carriers in the networked relations for personal and collective well-being, which is perceived by society as acceptable. The specifics of regulation of SKNE are investigated in terms of the specifics of its unfolding as a dynamic aggregate of agent-oriented patterns of social behavior. Systematization of forms and models of SKNE' development was carried out in the totality of indications on strengthening of structural, cognitive and relational component of the network partnership. They are the basis for the formation of a dynamic organizational and economic mechanism for regulating the process of projected reproduction of desired public relations and relationships that arise between stakeholders and institutional agents of innovative ecosystems. Means of reproduction of relations and relationships are presented by tools of value proposition orientation, direct social influence, public demonstration manifestations of limited solidarity, compulsion to trust. In general, they contribute to the optimization of the size of transactional social expenditures post-industrial economy. Targeted direction of the organizational and economic mechanism is able to meet the requirements of transferring the economy to the priority use of innovative forms and acceleration' models of information, network, share, new industrial era of the Industrial Revolution 4.0, humanomic, neoinstitutional development of "behavioral economics" within the sixth technological process. In modern realities it is associated with modernization, transformation of the structural, cognitive, relational component of the functioning of social networks in the strategic resource of the production of intelligent high-tech goods and services, public value, a direct source of individual well-being under the conditions of social interest.

Key words: social capital, organizational and economic mechanism, forms and models of state regulation.

Постановка проблеми. Поняття капіталу відноситься до однієї з найбільш універсальних, широко вживаних у сучасних теоретичних та практичних дослідженнях у сфері соціальних наук категорій. Саме максимально поширеним характером її використання обумовлюється необхідність застосування полікомпонентного та мультипредметного підходу до розуміння сутності капіталу. Завдячуючи реалізації міжпредметного підходу, визначення конкретизується, модернізується за рахунок імплементації витончених акцентів та зміни пріоритетів в підходах до формулювання сутності на догоду авторських дослідницьких позицій. Одночасно, комбінування особливостей економічного, соціального, психологічного, політологічного підходів до трактування сутності капіталу забезпечує емпі-

ричну базу для синтезу дослідниками його гіпотетико-дедуктивних міждисциплінарних різновидів – когнітивного, сервісного, реляційного, структурного, соціального, підприємницького, крос-культурного, символічного тощо (рис. 1). Особливе місце серед перелічених різновидів займає категорія соціального капіталу національної економіки (СКНЕ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вперше підхід до СКНЕ як предмету наукового дослідження було здійснено 1916 р. Hanifan L. [1], який предметно дослідив релевантні до категорії поняття, їхнє значення та вплив на процеси суспільного розвитку.

Численних дослідників економічної сутності феномену СКНЕ сьогодні може бути умовно віднесено до одного з трьох напрямів:

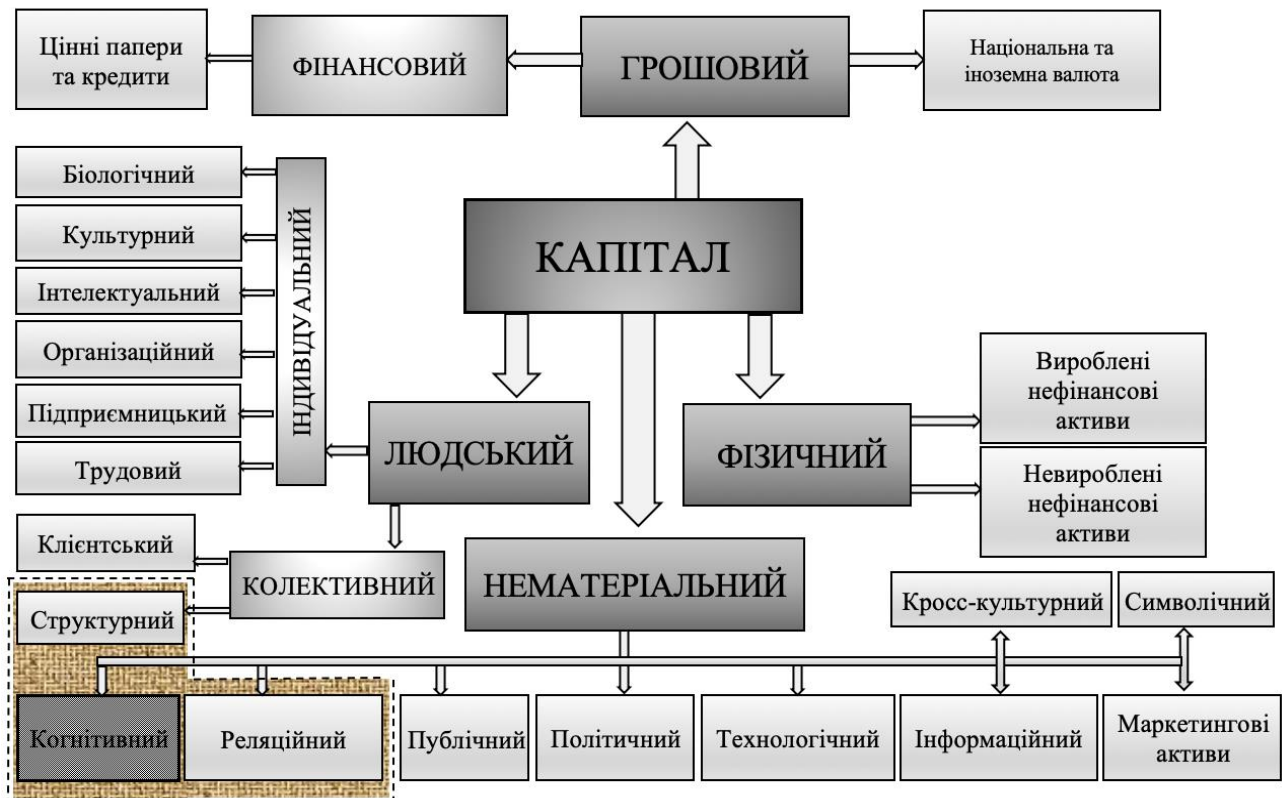

Рис. 1. Найбільш поширені різновиди капіталу (економічна теорія)

Примітка: кольором виділено гіпотетичний СКНЕ

Джерело: розроблено автором

- СК як приватна характеристика індивіду – “лінія Р. Bourdieu” [2; 3];
- СК як результат взаємодії, взаємних відносин людей – “лінія J. Coleman” [4];
- СК як колективний ресурс природно скооперованих самоврядних груп людей на основі дотримання вимог виконання зобов’язань, норм взаємності, уникнення опортуністичної поведінки – “лінія F. Fukuyama” [5].

Реалізація останнього підходу дозволяє класифікувати варіанти визначення змісту СК з позицій ідентифікації кінцевої мети функціонування – формування соціальних мереж, суспільних норм та цінностей (табл. 1).

Наступним кроком на шляху підпорядкування процесів формування СК стратегічним орієнтирам розвитку національної економіки мало би стати розроблення соціально-економічного механізму його державного регулювання.

Постановка завдання. Метою дослідження є розроблення схеми організаційно-економічного механізму державного регулювання СКНЕ.

Виклад основного матеріалу дослідження. СК, на відміну від згаданих вище формулювань, розглядається нами у якості здатного до прогнозованого зростання у процесі цілеспрямованого використання нематеріального довгострокового активу сукупності креативних відносин між

взаємопов’язаними інституціональними суб’єктами національної економіки з приводу розширеного відтворення суспільно значимих когнітивних, реляційних та структурних норм і цінностей.

Всебічне дослідження СК передбачає обов’язкове врахування його характерних особливостей як безумовної ринкової цінності, коеволюційного мережевого блага з рисами обмеженого ресурсу, що здатен генерувати нову вартість, структурується у міжперсональних відносинах довіри, розглядається у якості засобу нарощування фінансових та організаційних ресурсів загалом стейкхолдерів шляхом зниження транзакційних суспільних витрат, спрощення доступу до усіх різновидів продуктивного капіталу нації, зростання рівня громадської консолідації та стабілізації процесів економічного зростання, умови зростання колективного й індивідуального добробуту за функціонування постіндустріальної поведінкової економіки.

Організаційно-економічний механізм регулювання розвитком СКНЕ може бути визначено як структуровану систему акцентованих на поведінкових аспектах діяльності суб’єктів суспільних відносин засобів розпорядно-індикативного впливу на конфігурацію об’єктів регулювання – цілі, завдання, загальних та специфічних функцій регулювання, загальних та специфічних принципів регулювання, методів регулювання, інструментів,

важелів, а також моделей регулювання, що підпорядковані меті реалізації функцій соціального капіталу – зниженню трансакційних витрат; спрощенню доступу до суспільних благ, цінностей, ресурсів за

умови дотримання певних правил соціальної поведінки; сприяння адекватному сприйняттю ринкової інформації; підвищенню рівня довіри, консолідації та стабілізації суспільства; підвищення рівня вза-

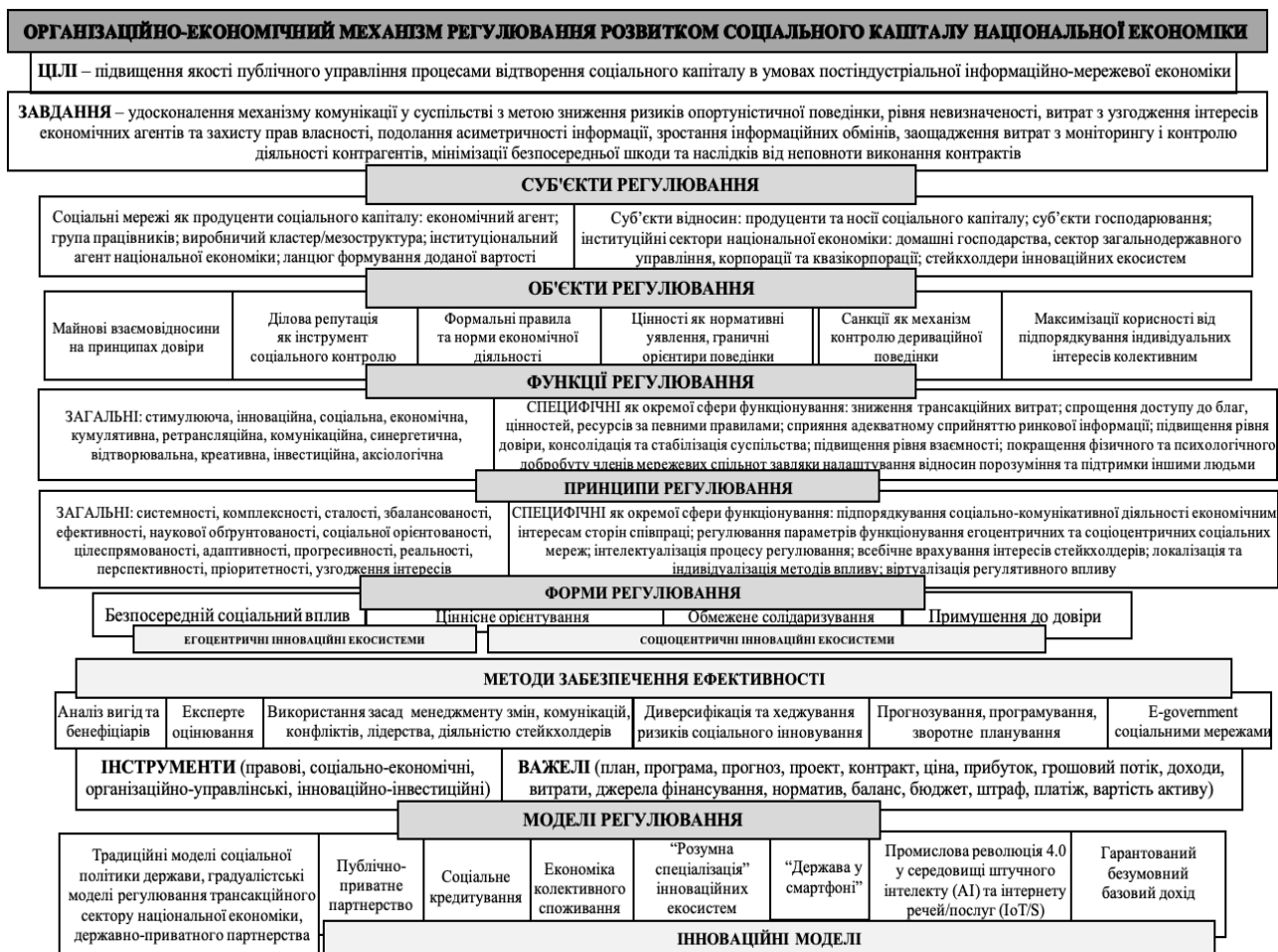

Рис. 2. Схема організаційно-економічного механізму регулювання розвитком СКНЕ

Джерело: розроблено автором

Таблиця 1

Змістовні підходи до визначення мети функціонування СКНЕ

Підхід		Мета функціонування СК
зміст	тип	
формування соціальних мереж	мережевий	Формування системи відносно автономних/замкнутих систем високої щільності соціальних зв'язків пов'язаних між собою індивідів у формі мереж. Передбачає індивідуальний та внутрігруповий рівень аналізу зв'язків індивіда та структури мереж
формування норм та цінностей	комунітарний	Формування сукупності соціальних норм, відносин довіри, взаємності, залучення індивідів до діяльності волонтерських об'єднань на рівні громадського суспільства, регіону, екосистеми, громади
	інституціональний	Продуктування та збереження соціальними інститутами (органами виконавчої влади (державного управління)) обов'язкового атрибуту громадянського суспільства – нормативних та культурних умов діяльності інституційних секторів/інституційних одиниць, які складають упорядковане владними установами середовище економічної та соціальної поведінки
	синергетичний	Реалізація ексклюзивного (bridging – взаємна підтримка тісно пов'язаних між собою індивідів в критичних ситуаціях) та інклюзивного (bonding – розширення зв'язків та формування нових ресурсів) СК у якості позаекономічного ферменту та каталізатора економічного й соціального розвитку, похідного від функціонування соціальних об'єднань і інституційного середовища феномену

Джерело: узагальнено автором на основі [6]

емності; покращення фізичного та психологічного добробуту членів мережових спільнот завдяки налаштуванню відносин порозуміння та підтримки іншими людьми (рис. 2).

Під формою регулювання розвитком СКНЕ у подальшому розумітимемо засіб впливу суб'єкта

регулювання на його об'єкт, що втілено у конкретний спосіб реалізації іманентних/делегованих повноважень щодо упорядкування діяльністю соціальної мережі з метою заохочення бажаної для регулятора/адміністратора моделі формування соціальних компетентностей та продук-

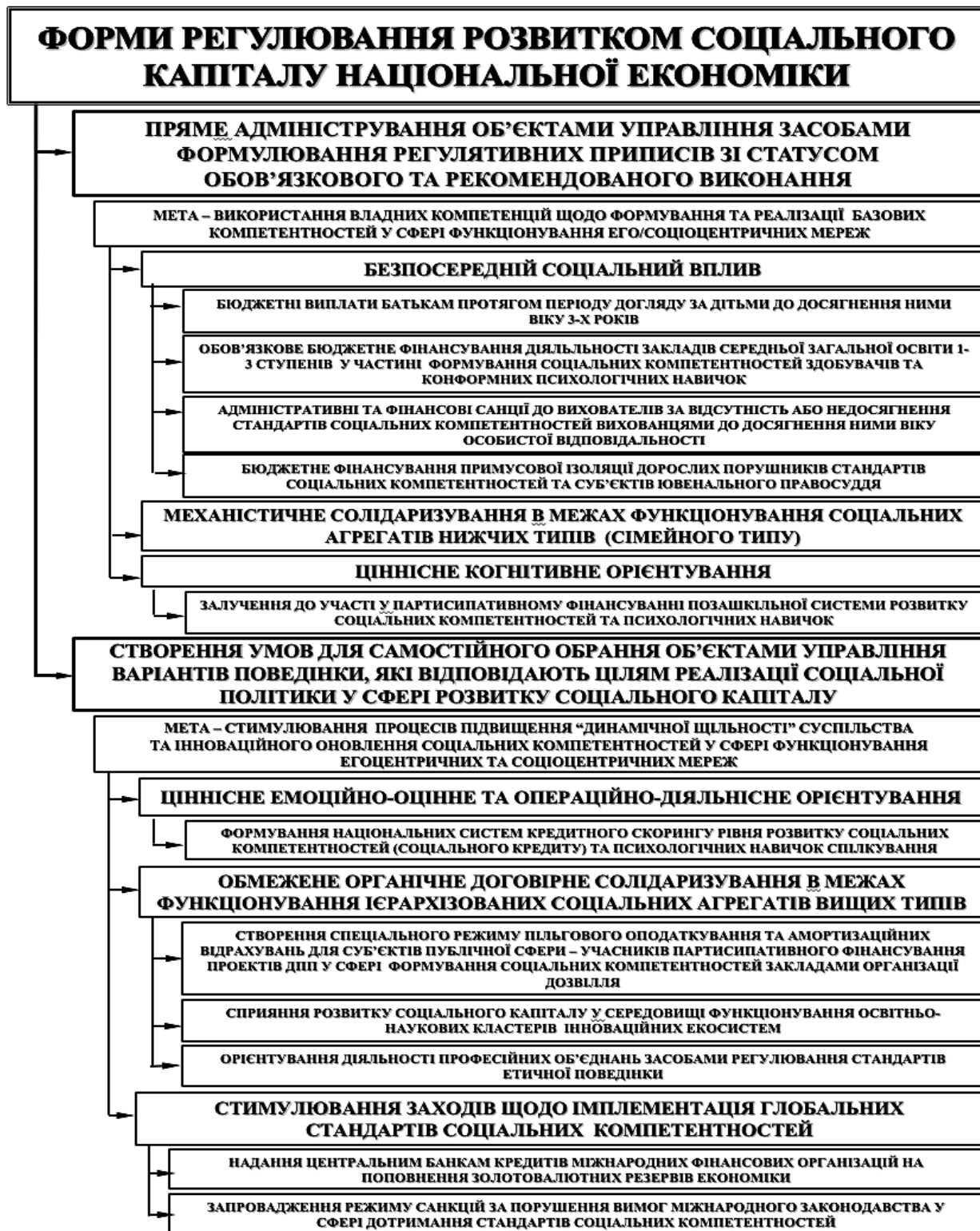

Рис. 3. Форми регулювання розвитком соціального капіталу

Джерело: розроблено автором

тивного застосування інклюзивних компетенцій носіями РЕСК у межах інноваційних екосистем. Конкретні форми регулювання представлено, по-перше, різновидами прямого адміністрування СКНЕ засобами формулювання та контролю дотримання регулятивних приписів зі статусом обов'язкового або "жорстко" рекомендованого виконання, по-друге, втілено у засобах створення

умов та середовища для самостійного, добровільного обрання варіантів групової поведінки засобами непрямого, "м'якого" орієнтування на демонстрацію бажаних стандартів соціального капіталу, зображено на рис. 3.

Національні моделі розвитку СКНЕ відрізняються за принципами, цілями, складовими елементами та опираються на специфіку вико-

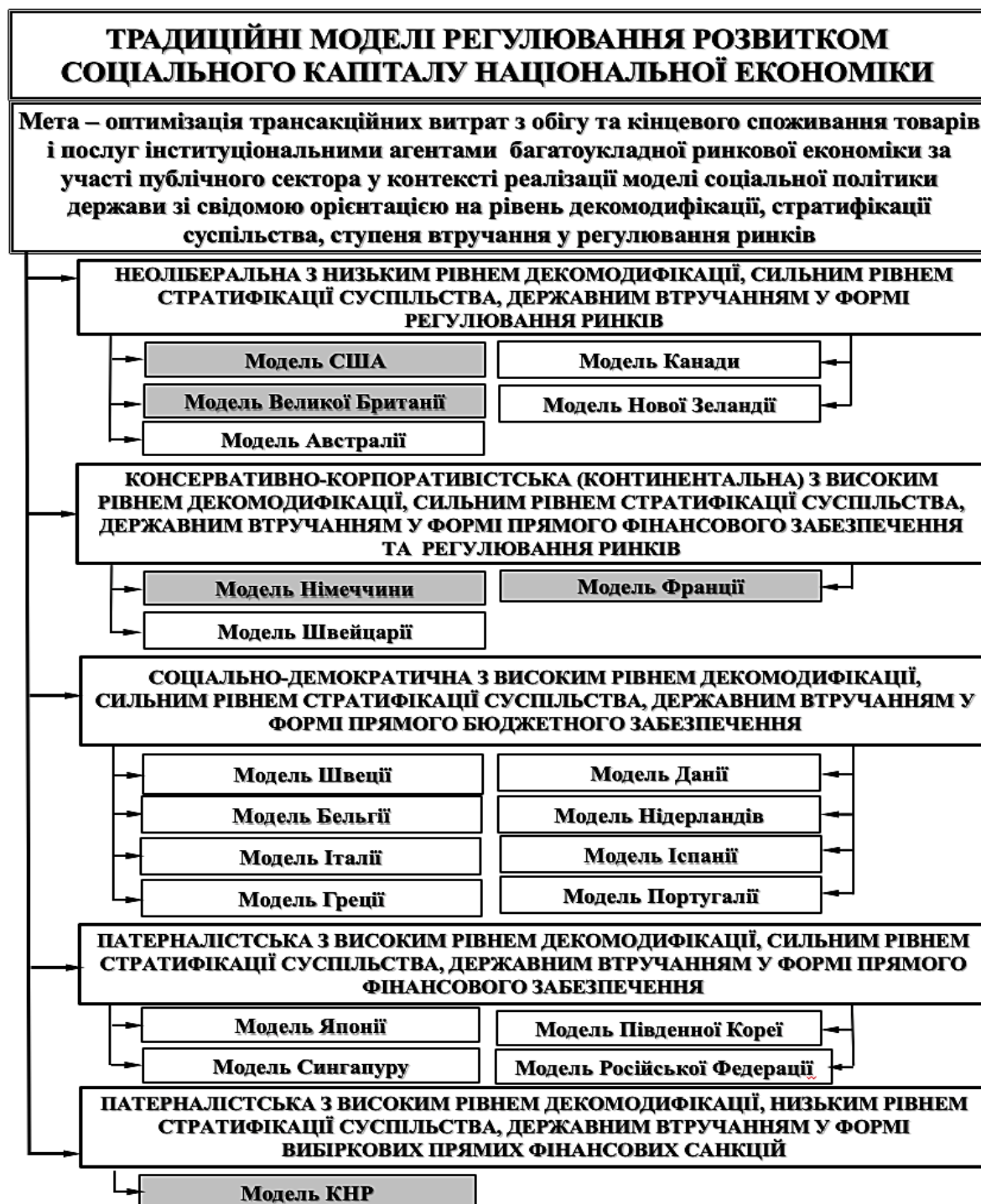

Рис. 4. Моделі регулювання розвитком соціального капіталу

Примітка: ■ – модель регулювання, яка передбачає використання соціального (кредитного) скорингу

Джерело: розроблено автором

ристання форм регулювання, які у значній мірі визначаються особливостями соціальної політики держави (рис. 4).

Висновки з проведеного дослідження. Систематизацію форм та моделей розвитку СКНЕ проведено за сукупністю ознак налаштованості на посилення структурної, когнітивної та реляційної компонент мережевого партнерства, що покладається в основу формування динамічного організаційно-економічного механізму регулювання процесу прогнозованого відтворення бажаних суспільних зв'язків та відносин, які виникають між стейкхолдерами та інституціональними агентами інноваційних екосистем. Засоби відтворення зв'язків та відносин, що представлені інструментарієм ціннісного орієнтування, безпосереднього соціального впливу, публічного демонстрування проявів обмеженої солідарності, примусу до довіри сприяють оптимізації розміру трансакційних суспільних витрат постіндустріальної економіки. Цільове спрямування організаційно-економічного механізму не лише в цілому відповідає, але й здатне задовольнити вимогам переведення економіки на пріоритетне використання інновативних форм та моделей прискорення інформаційного, мережевого, шерингового, нового індустріального епохи промислової революції 4.0, гуманістичного, неінституціонального розвитку "поведінкової економіки" в рамках шостого технологічного укладу. В сучасних реаліях це пов'язується з її трансформаційною модернізацією, перетворенням структурної, когнітивної, реляційної компонент функціонування соціальних мереж у стратегічний ресурс виробництва інтелектуально-містких високотехнологічних товарів та послуг, суспільну цінність, пряме джерело індивідуального добробуту в умовах суттєвого розширення впливу стейкхолдерів на перебіг процесів управління засобами інновації процесів регулювання економічним розвитком у громадських інтересах.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Hanifan L.J. The Rural School Community Centre. *Annals of American Academy of Political and Social Science*. 1916. Vol. 67. Issue 1. DOI: <https://doi.org/10.1177/000271621606700118>
2. Bourdieu P. Forms of capital. *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* /

J. Richardson (ed.). Westport, CT: Greenwood, 1986. URL: [rbasicsbourdieu1986-theformsofcapital.pdf](https://www.gutenberg.org/files/1986/1986-theformsofcapital.pdf)

3. Бурдьє П. Социальное пространство: поля и практики. Москва: Институт экспериментальной социологии; СПб.: Алетея, 2005. 576 с.

4. Coleman J.S. *Foundations of Social Theory*. Harvard University Press, 1994. 993 p.

5. Fukuyama F. Social Capital and Civil Society. *IMF Conference on Second Generation Reforms* (Nov. 8-9, 1999). Washington, D.C.: IMF Working Paper, 2000. – URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwixg6bEs9beAhWGxosKHUc6C5wQFjABegQIAhAC&url=https%3A%2F%2Fwww.imf.org%2Fexternal%2Fpubs%2Fft%2Fwp%2F2000%2Fwp0074.pdf&usg=AOvVaw0ifXBMcwhsunJDqyHMvsrW>

6. Scrivens K., Smith C. Four Interpretations of Social Capital: An Agenda for Measurement. *OECD Statistics Working Papers*. Paris: OECD Publishing, 2013. DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/5jzbcx010wmt-en>

REFERENCES:

1. Hanifan L.J. (1916). The Rural School Community Centre. *Annals of American Academy of Political and Social Science*. vol. 67. issue 1. Available at: <https://doi.org/10.1177/000271621606700118> (accessed 12.05.2019)

2. Bourdieu P. (1986). Forms of capital. *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Westport, CT: Greenwood. Available at: [rbasicsbourdieu1986-theformsofcapital.pdf](https://www.gutenberg.org/files/1986/1986-theformsofcapital.pdf) (accessed 10.05.2019)

3. Bourdieu P. (2005). *Sotsial'noye prostranstvo: polya i praktiki* [Social space: fields and practices]. Moscow: Institute for Experimental Sociology; SPb.: Aletheia, 576 p. (in Russian)

4. Coleman J.S. (1994). *Foundations of Social Theory*. Harvard University Press. 993 p.

5. Fukuyama F. (2000). Social Capital and Civil Society. *Proceedings of the IMF Conference on Second Generation Reforms* (Nov. 8-9, 1999). Washington, D.C.: IMF Working Paper. Available at: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwixg6bEs9beAhWGxosKHUc6C5wQFjABegQIAhAC&url=https%3A%2F%2Fwww.imf.org%2Fexternal%2Fpubs%2Fft%2Fwp%2F2000%2Fwp0074.pdf&usg=AOvVaw0ifXBMcwhsunJDqyHMvsrW> (accessed 11.05.2019)

6. Scrivens K., Smith C. (2013). Four Interpretations of Social Capital: An Agenda for Measurement. *OECD Statistics Working Papers*. Paris: OECD Publishing. Available at: <http://dx.doi.org/10.1787/5jzbcx010wmt-en> (accessed 12.05.2019)